EFENDİMİZ DÖNEMİNDE MÜSLÜMAN GENÇLİĞİN ROLÜ

Asr-ı Saadet'te Efendimiz'in, gençliğin özelliklerini azami ölçüde dikkate alarak değerlendirdiği, açık bir biçimde görülmektedir. Çünkü O, gençleri, tebliğ ve irşat faaliyetleri dahil, devlet teşkilatının en üst kademelerine kadar hemen her alanda görevlendirmiştir. Gençler ise, Allah'ın Rasulü'nü hiçbir zaman mahcup etmemişlerdir. Bu görevler arasında müsteşarlık, valilik, sekreterlik, hâkimlik, komutanlık, sancaktarlık, istihbaratçılık, güvenlik görevliliği, maliyecilik, öğretmenlik gibi çok önemli devlet görevleri bulunmaktadır.

Bunun sebebini de, Hz. Peygamber'in, "Bana gençliğin yardımı lütfedildi"[1] sözünde aramak gerekmektedir. Zira onların sahip olduğu enerji ve dinamizm, bir hareketi yükseklere götürebilecek ölçüdedir. İslâmiyet büyük ölçüde de gençlerin omuzlarında yükselmiştir.

Hz. Peygamber döneminde, gençlerin İslâm'ı yaşlılardan daha önce ve daha büyük bir arzu ve iştiyakla kabul ettiğini görmekteyiz. Bu nedenle ilk Müslümanların büyük çoğunluğunu gençlik kesimi oluşturmuştur. Gençlerin İslâm dinine rağbeti o kadar fazla olmuştur ki, hicret sırasında Ubeyde b. Haris gibi oldukça yaşlı bir-iki kişi dışında, İslâm mensuplarının büyük ekseriyeti Müslüman oldukları zaman otuz yaşın altında idi ve ancak bir veya iki kişi otuz beşin üzerinde bulunuyordu.

Bu gençler arasında sayabileceğimiz Ali b. Ebî Talib Müslüman olduğunda ise henüz on yaşlarındaydı. Onun ağabeyi Ca'fer b. Ebî Talib de Müslüman olduğunda 20 yaşlarında bir delikanlıdır. Hz. Ca'fer'in hanımı Umeys'in kızı Esma'nın da ilk Müslüman olan genç hanımlardan olduğu anlaşılmaktadır.

İlk Müslümanlardan bir diğeri de, Efendimiz'in, kendisine "havarim" diye iltifat ettiği Zübeyr b. Avvam' dır. Zübeyr Müslüman olduğunda daha on iki yaşındaydı. Habbab b. el-Eret'i de zikretmemiz gerekir. O, altıncı Müslüman olarak on altı yaşlarında bir delikanlıydı. Osman b. Maz'ûn on dördüncü Müslüman olduğunda genç grup içinde bulunuyordu. Kardeşi Kudame b. Maz'ûn da ilk Müslümanlardan olup, Müslüman olduğunda yirmi yaşının biraz üstünde idi.

İlk Müslümanlar arasında gençlik kervanında kimler yoktu ki; Allah Resulü (s.a.s.) kutsal mesajına gönlünü açtığında on dokuz yaşında olan Sa'd b. Ebî Vakkas; Uhud savaşında kendi bedenini Allah'ın Resûlü'ne siper eden, ilahi daveti kabulde ilk sıraları alan ve İslâm'la şereflendiğinde on dört veya on sekiz yaşlarında olan Talha b. Ubeydullah; Müslüman olur olmaz Kur'ân'ı müşriklerin arasında okuyacak kadar medeni cesarete sahip olan, cılız fiziğine karşın küfrün elebaşlarına meydan okuyan, on altıncı Müslüman olduğunda on altı yaşları civarında olduğu anlaşılan Abdullah b. Mesûd; Mekke döneminde tebliğ ve irşat faaliyetleri için evini Peygamberimize tahsis eden ve İslâmiyete girdiğinde on yedi, on sekiz yaşlarında olduğu anlaşılan Erkam b. Ebî'l-Erkam; hicret sırasında yirmi iki yaşlarında olan Saîd b. Zeyd ve en fazla onunla aynı yaşlarda bulunan hanımı Hattab'ın kızı Fâtıma; Yeni Müslüman olduğunda daha on yedi yaşlarında bulunan ve Hz. Ebû Bekr'in kızı olan Esmâ; annesinin bütün servetini elinin tersiyle bir kenara iten ve hayatına yönelik bütün tehdit ve işkenceleri göze alarak kendisini Hz. Peygamber'in getirdiği ilahi mesaja vakfeden, sonuçta Uhud savaşında şehit olduğunda, Allah Resûlü'nün, şehadetine gözyaşı döktüğü Mus'ab b. 'Umeyr ve burada adını zikredemeyeceğimiz daha pek çok genç…

[1] Buhârî, V, 2.

Medineli Müslümanlar arasında İslâm dini ile müşerref olanların ilklerini de gençler teşkil ediyordu. Bunun en tipik örnekleri, Medine'nin ileri gelen saygın kişilerinden olup kıskançlığından ötürü Hz. Peygamber'den yüz çeviren Ebû Amir ile Uhud savaşında şehitlik mertebesine ulaşacak ve cansız bedeni melekler tarafından yıkanacak kadar Allah'ın Resûlü'ne bağlı olan oğlu Hanzala; Münafıkların reisi olan babası Abdullah b. Ubeyyi öldürmek isteyecek kadar samimi bir Müslüman olan oğlu Abdullah'tır.

Mekke müşrikleri, Resûlüllah'ı Mekke'ye sokmadıkları bir dönemde münafıkların reisi Abdullah b. Ubeyy'e haber göndererek, istediği takdirde kendisinin Mekke'ye gelebileceğini ve Kabe'yi tavaf edebileceğini söylemişlerdi. Bunu duyan Abdullah b. Ubeyy'in oğlu Abdullah, babasına "Allah her yerde nifakını açığa çıkararak seni rezil edecektir. Allah'ın Elçisi tavaf etmediği halde sen gidip tavaf edeceksin, öyle mi?!" dedi. İbn-i Ubeyy samimi Müslüman olan ve Allah'ın Resûlü'ne tam bir sadakatle bağlı olan oğlu Abdullah'dan yüz çevirdi. Oğlu ise babasına, "Resûlüllah tavaf etmedikçe ben de etmeyeceğim" diyerek rest çekti. Abdullah'ın babasına bu resti Hz. Peygamberi son derece sevindirdi. Abdullah, Hz. Peygambere olan engin sevgisi nedeniyle münafık babasını bir kalemde silip atmış ve Peygambere olan bağlılığını ortaya koymuştur.

Medineli gençler kuşkusuz bu ikisiyle sınırlı değildir. Onlar arasında, daha hicretten üç yıl önce Mekke'ye gelen ve Akabe'de bulunduğunda oradaki reislerin en küçüğü olan Es'ad b. Zürâre; yine ikinci Akabe beyatında beyat ettiği sırada on üç-on dört yaşlarında olup oradakilerin en genci bulunan Ukbe b. Amr; on beş yaşlarında iken ikinci akabe beyatında hazır bulunan Cabir b. Abdillah; Akabe'de Allah'ın Elçisi'ne beyat ettiği sırada yirmi dört yaşında olduğu anlaşılan Mesleme b. Selâme; babasından çok önce Akabe'de Hz. Peygamberi koruma sözü veren Muaz b. Amr…ve daha birçokları.

Bir keresinde Hz. Peygamber aşikâre davete başlamak üzere akrabalarına yemek vermişti. Bu yemekte Allah'ın Resûlü onları Allah'a iman etmeye davet etti; oradakiler bu daveti hoş karşılamadılar; tehditler savurup tam dağılıp gideceklerken, Hz. Ali ortaya atılarak, "Gerçi benim görüşüm kısa, kollarım zayıf, yaşım buradakilerin hepsinden küçüktür; fakat bütün bunlara rağmen, ben seni bu işte korur, arka çıkarım ey Allah'ın Resûlü" demişti. Orada bulunanlar ise buna sadece gülmüşlerdi. Bu sırada Hz. Ali on üç yaşında henüz gençliğin başlangıç noktasında bulunan bir delikanlıydı. Aynı Hz. Ali yirmi yaşlarında bir genç iken, hicret esnasında Hz. Peygamberin yatağına ölümü göze alarak yatmış, Allah' ın Elçisi'nin habersizce hicret etmesini sağlayarak, onu ölümden kurtarmıştı.

Talha b. Ubeydullah'ın bir genç olarak Uhud savaşında Hz. Peygamberi korumak için gösterdiği yoğun çaba gerçekten her türlü takdirin üzerindedir. O, Hz. Peygambere inen kılıç darbelerine karşı elini uzatarak kendisini kalkan yapması nedeniyle eli kesilmiş ve çolak kalmıştır. Onun bu korumasına rağmen Hz. Peygamber çok zor duruma düşünce, hatta yaralanınca, onu savaş hengâmesinden kurtarmak için sırtına yüklemiş ve büyük bir kaya parçası üzerine çıkararak kurtulmasını sağlamıştır. Bundan sonra Allah'ın Resûlü, hayatı pahasına kendisini koruyan ve kurtaran bu genç için Hz. Ebû Bekir'e "Ey Ebû Bekir! Bugün cennet Talha'ya vacip oldu" demiştir.[2]

---

[2] El-Buhârî, V, 27

Abdullah b. Zeyd, meşhur kadın sahabi Ümmü Umâre'nin iki oğlundan biridir. Uhud savaşında Hz. Peygamberi çok yakından koruyarak onun takdirini kazanmıştır. Abdullah ve ailesinin gösterdiği sadakat ve kahramanlık, Allah'ın Elçisi tarafından, bu ailenin cennette kendisine komşu kılınması niyazı ile mükafatlandırılmıştır[26].

Adı geçen Ümmü Umâre'nin diğer oğlu Habib b. Zeyd'in Allah'ın Resûlü'ne bağlılığı ise kelimenin tam anlamıyla destansı bir bağlılıktır. Bu bağlılık onu şehitlik makamına yükseltmiştir. Hz. Peygamber onu, peygamberlik iddiasında bulunan Müseylimetü'l-Kezzâb'a elçi olarak göndermişti. Ancak Müseylime, Habib'i tutukladı; ona Muhammed'in peygamber olduğuna inanıp inanmadığını sordu. Habib, Hz. Muhammed'in Allah'ın Resûlü olduğuna şehadet ettiğini söyledi. Bunun üzerine Müseylime kendisinin de peygamber olduğuna inanıp inanmadığını sordu. Habib bu soruya "Ben sağırım, seni duymuyorum" diye cevap verdi. Bu soru ve aynı cevap defalarca tekrarlandı; her cevapta Müseylime, Habib' in bir uzvunu kesti; Habib bu şekilde uzuvları tek tek kesilerek şehit edildi[27].

Hudeybiye antlaşmasının imzalanmasından az önce sahabe, canlarını feda etmek üzere Hz. Peygambere beyat ettiklerinde, ilk beyat eden kişi, yirmi yaşlarında bir genç olan Ebû Sinan el-Esedî olmuştur. Bundan başka yine Hudeybiye antlaşması sırasında yirmi yaşlarında bir delikanlı olduğu anlaşılan Abdullah b. Ebî Evfâ, on yedi yaşlarında olan Abdullah b. Yezid el-Hatmî, on altısında Abdullah b. Ömer b. Hattab gibi daha birçok genç insan, meşhur "Bey'atu'r-Rıdvan"da Allah için canlarını feda edeceklerine dair Resûlüllah'a büyük bir iman ve sadakatle söz vermişlerdir.

Gençlerin bu teslimiyetine karşılık yaşlı nesil, büyük çoğunluk itibariyle eski inançlarından vazgeçmemiş, bunun da ötesinde Hz. Peygambere yürekten bağlı olan bu gençlere karşı her türlü zulüm ve işkencelerde bulunmuştur. Onlar bu yeni inanca ve evrensel mesaja kulaklarını tıkamışlar, geçmişin şartlanmışlığından kendilerini kurtaramamışlardır. Dar kalıpların içine gömülmüş olan bu ihtiyar nesil, içinde bulunduğu şablonun dışına çıkmaya cesaret edememiş veya çıkmak istememiştir. Çünkü onlar, içinde yaşadıkları toplumda belli bir kariyer ve makama sahiptiler. Belki bunları yeni inanç ve düzende kaybetmekten korkuyorlardı.

Bir düşünürün dediği gibi '**'Gençliği ayakta olmayan cemiyet yataktadır**''.

Peygamber şöyle buyurur:

إياكم وطيرات الشباب ، أي عثراتهم وزلاتهم.

" Gençliğin tehlikelerinden sakınınız!" (*Abdürrazzak. 10/93)*

Hazret-i Yûsuf (a.s.) bir peygamber olduğu halde,

وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

"Ben nefsimi temize çıkarmam. Çünkü nefis, dâima kötülüğe sevk eder ancak Rabbim rahmet ederse o başka" (Yûsuf :53) demiştir.